

LIBRIS

Vitalie

We know
books

Ciobanu

„Stat captiv”, mod de
folosire:
Republica Moldova

O cronică subiectivă

R o t o n d a

CARTIER

Un trecut încă prea apropiat	7
Cuvânt înainte	7
Moldova pe tobogan.....	12
„Povestea de succes” (2009-2014)	15
Război informațional înainte de anticipate	15
Moldova în mișcare.....	17
Principiile domnului Lupu	19
Cenzură în Moldova europeană?	20
Schimbarea la scriitori.....	22
Despre „onoarea” bogaților	23
Cum să împiedici un complot	25
Lecția Poloniei	26
Dosarele toxice.....	28
Vin americanii?	29
Ce facem cu 7 aprilie?	31
A fi sau a nu fi român?.....	33
Ortodoxia la radio	34
Secretul politic nr. 1	36
Sabatul roșu.....	38
Un „neamț” pentru Republica Moldova	39
Politicieni și alegători.....	41
Stilul candidaților.....	43
Chișinăul sub buldozere.....	44
Comunism sau mafie?	46
Puterea și onoarea	48
„Patrie” cu sila	49
„Cherchez la femme!”	51
Republica Moldova și raiderii.....	53
Rocada rusească.....	54

Ce vor moldovenii?	56
De ce am eșuat?.....	58
Un „președinte” necuvântător.....	59
„Ofertele” lui Lavrov.....	61
Viziunea vizuinii.....	63
Capcana suspiciunilor.....	64
Pe urmele orbilor.....	66
Pacea kalașnikov.....	68
Umilirea Televiziunii Române.....	69
Gesticulația protestatarului televizat.....	71
Fără geopolitică.....	73
Un candidat pentru Ghimpu.....	74
Voturi pentru președinte.....	76
Revoluția în filme.....	78
Cine se teme de Centrul „Memoria”?	79
Fluieratul în biserică.....	81
Între Merkel și Putin.....	83
Năravul Rusiei și obiceiurile noastre	85
Cine e stăpânul tău din presă?.....	86
Coșmarul alternanței la putere	88
Dosarele KGB la vedere!.....	90
Un vot pentru România, un vot pentru Europa.....	91
Cum am ratat concertul de Anul Nou de la Viena	93
„Vânătoarea regală” sau falimentul statului de drept.....	96
Vânătorii invizibili sau alianța de pradă	98
Care limbă, care cultură?.....	100
Șantajul lipsei de alternativă.....	103
Ceață groasă peste Republica Moldova.....	106
Ce vrea Occidentul de la noi?	107
Niște ticăloși.....	110
7 aprilie – revoluția trădată.....	112
O țară a simulacrelor	115
Coalițiile vendetei	117
Basarabia evlaviei și nesimțirii.....	119

Securitatea națională – o dezbateră imperativă.....	120
Separatism versus unitate	123
Comemorare și manipulare.....	126
Bac-2013, despărțirea de minciună	129
Jazzul ca revanșă.....	131
Aeroportul – ultimul bal.....	133
Moldova post-Vilnius și sindromul „drobului de sare”	136
Euromaidanul și „umbra” lui Ianukovîci la Vilnius.....	139
Comuniștii sau „opoziția” uzurpată.....	142
Ce spune Republicii Moldova Euromaidanul ucrainean?	145
Transnistria – coșmarul de lângă noi	147
Separatismul vizibil și separatismul ascuns.....	150
O invazie lașă	153
Și cu rușii, și cu românii. Despre Basarabia reală	156
Săracii noștri profesori.....	159

În brațele oligarhiei. Jaloanele unui deceniu

(2009-2019)	163
Justiția ca șansă a libertății	163
28 iunie – decretul care a răscolit Republica Moldova.....	166
Republica Moldova a ales... și a cules.....	171
Semnele timpului	175
„Est-etica” Monicăi Lovinescu și Basarabia.....	179
Mobilizare democratică la Paris, politicianism miop la Chișinău	182
„Stat captiv”, mod de folosire	185
Președinția sub asediu oligarhic	190
Duelul Timofti – Plahotniuc sau cea mai lungă zi a anului în Republica Moldova	194
Guvernul lui Plahotniuc „în pâine”	197
A „patra” cale, o nouă jale.....	201
Republica Moldova la o nouă răscruce a destinului	205

Război informațional înainte de anticipate

Republica Moldova se pregătește de alegeri anticipate. Cele două tabere adverse au sarcini clare: comuniștii, care au ratat un singur vot pentru alegerea președintelui, vor face totul pentru a rămâne la guvernare, în timp ce Opoziția parlamentară urmează să-și reafirme calitatea de alternativă serioasă și responsabilă la actuala putere. Comuniștii vor încerca, probabil, să-și diversifice strategia electorală prin anexarea unui segment de centru-stânga, social-democrat – mai mulți observatori sugerează că proaspăta demisie a lui Marian Lupu din PCRM ar pregăti plasarea fostului „speaker” în fruntea unei asemenea structuri de tip „burete”, menită să asigure comuniștilor niște aliați în viitorul parlament. Vom vedea dacă această ipoteză se confirmă.

La rândul ei, Opoziția analizează câteva scenarii de participare, inclusiv posibilitatea de a merge în alegeri pe o listă comună sau măcar de a se aduna pe două liste care să-i sporească șansele: PL pe una și PLDM cu AMN pe cealaltă. Dar acestea sunt proiecții de viitor.

Ceea ce observăm în actualul context de maximă tensiune și indecizie este că PCRM și-a intensificat efortul de manipulare a opiniei publice, prin interpretarea partizană, tendențioasă, a evenimentelor postelectorale, în special a manifestațiilor din 7 aprilie. Acum câteva zile, un post TV cu acoperire națională, subordonat PCRM, a difuzat un film, numit, bombastic, „Atac asupra Moldovei”, în care Opoziția este acuzată, prin vocea șefului statului, a procurorului general și a șefului SIS, de orchestrare a violențelor din 7 aprilie și de tentativă de lovitură de stat. Sunt montate frag-

mente de discuții telefonice ale liderilor liberali, interceptate de serviciile secrete, care ar confirma aceste acuzații.

Realizatorii filmului nu oferă politicienilor democrați dreptul la replică, așa cum se obișnuiește într-un documentar profesionist. Filmul „Atac asupra Moldovei” nu e făcut să informeze, ci să *îngrozească* electoratul: privindu-l, oamenii ar trebui să uite instantaneu de bilanțul celor 8 ani de guvernare dezastruoasă a PCRM, să se umple de mânie și indignare față de actele de vandalism și de subminare a statalității, la care s-ar fi dat Opoziția, și să-i voteze unanim pe comuniști.

Lansarea acestei „bombe” propagandistice nu este o surpriză. Comuniștii acționează cu cinismul care-i caracterizează. Surpriza neplăcută este faptul că cele trei partide de opoziție n-au produs încă propriul lor film despre evenimentele din 6 și 7 aprilie și despre maltrătarile tinerilor de către poliție, deși există suficient material video, cu care să demonstreze fără dubii că lucrurile au stat exact invers, și anume că o demonstrație pașnică împotriva fraudării alegerilor a fost deturnată într-o acțiune violentă, soldată cu devastarea celor două sedii de stat, și că structurile de forță și chiar înalți demnitari comuniști au fost implicați în această „operațiune specială”.

La fel, Opoziția încă nu a oferit opiniei publice dovezile, oricât de sumar documentate, ale falsificării scrutinului din 5 aprilie. Ce mai așteaptă partidele liberale? Acționarea în justiție a realizatorilor filmului „Atac asupra Moldovei”, așa cum promite Opoziția, este o întreprindere necesară în plan simbolic, dar cu *minime* efecte practice, pentru că în R. Moldova de azi justiția se va face la urnele de vot. Oamenii trebuie să cunoască adevărul despre evenimentele de după 5 aprilie. Fără contracararea minciunii, în războiul informațional care a început deja, orice negocieri și regrupări preelectorale în interiorul Opoziției sunt prea puțin relevante.

Radio Europa Liberă,
10 iunie 2009

Azi în Republica Moldova se încheie un lung proces electoral ce scoate în evidență convulsiile acestui nefericit stat postsovietic, rătăcit între doi poli geopolitici – Est și Vest –, recte: între două seturi de valori incompatibile: autoritarism și democrație. Fraudarea scrutinului din 5 aprilie, persecutarea sălbatică a tinerilor care au protestat pașnic în zilele următoare, refuzul arogant al comuniștilor de a dialoga cu Opoziția – toate acestea au condus la alegeri anticipate. În intervalul dintre cele două scrutine, Republica Moldova a revenit pe harta Europei cu un chip slujit, desfigurat de disprețul guvernanților față de propriul popor. Iar Occidentul a constatat, cu surprindere, că există un „caz moldovenesc” care nu mai poate fi ignorat.

Alegerile de azi au un puternic substrat simbolic. Valeriu Boboc și ceilalți trei tineri morți în condiții suspecte, ca și sutele de studenți maltratați de poliție după manifestațiile din 6 și 7 aprilie, au așezat în fața Opoziției basarabene o problemă de conștiință imposibil de evitat. Politicienii democrați au susținut examenul și nu au livrat comuniștilor mult-râvnitul „vot de aur” pentru alegerea președintelui. Tocmai de aceea tirul presei progubernamentale la adresa partidelor liberale, în campania electorală ce a urmat, a semănat cu o aprigă dorință de răzbunare, a vizat nu combaterea, ci demolarea, desființarea adversarului politic.

Am încercat să aflui, în cadrul unor întâlniri electorale, în ce măsură oamenii din provincie s-au lăsat contaminați de această atmosferă de beligeranță surdă, și am observat trei modele de comportament:

1. Întâlnirea cu reprezentantul puterii. În sală – oameni placizi, „filtrați” cu grijă la intrare, convocați prin circulare administrative. Concurentul electoral, înalt demnitar de stat, avea un discurs împănat cu clișee și apeluri patriotice. Întrebări „cuminți” și puține din sală, în rest – un lung monolog de la tribună;

2. Întâlnirea cu un fost „tovarăș de drum” al comuniștilor. Oamenii au venit în număr mare, atrași de noutatea situației și de autoritatea personajului. Aura sa de persoană „oficială” și intangibilă până de curând nu avea cum să dispară în doar câteva săptămâni. Răsună un discurs învăluitoare, politicianul afișează o înțelepciune superioară și un surâs încurajator. Întrebările nu lipsesc, dar mai toate se concentrează asupra acțiunilor postelectorale ale disidentului: încotro va înclina balanța, spre Voronin sau spre Opoziție, de a cărei apropiere depinde noua sa credibilitate democratică;

3. Întâlnirea cu unul dintre liderii partidelor anticomuniste din parlament. Sala casei de cultură – arhiplină, jumătate din asistență stă în picioare. Discursul candidatului este direct, angajat, atent la nuanțe, iar întrebările curg fără istov de la microfoanele instalate în sală și prin bilețele scrise. Apar, numai decît, și vreo 3 provocatori, dar se exprimă confuz și în mod gratuit agresiv: acuzațiile lor la adresa liderului din Opoziție sunt taxate cu huiduieli de majoritatea celor prezenți.

Concluzia acestor întruniri e limpede: Republica Moldova se mișcă, Republica Moldova e în schimbare, și singura neliniște a scrutinului din 29 iulie se leagă de alte, posibile fraude – o neliniște transformată în obsesie. Presa a semnalat în tot cursul zilei de azi diferite nereguli și manipulări în anumite secții de vot. Vor distorsiona oare aceste încălcări sensul opțiunilor populare și, pe cale de consecință, imaginea unei țări ce aspiră la integrare europeană? Să sperăm că lecția alegerilor din 5 aprilie a fost însușită de toată lumea.

Radio Europa Liberă,
29 iulie 2009

Partidul Democrat și liderii săi au devenit eroii acestor zile în Republica Moldova. Toată lumea știa că dl Lupu este „veriga slabă” din Alianță, dar nu uită că desprinderea sa din PCRM, anul trecut, a condus la debarcarea comuniștilor de la putere, a împiedicat lunecarea Republicii Moldova spre o dictatură cu acte în regulă, așa cum ne prevestea dezmățul polițienesc din 7 aprilie. Cu atât mai stupefiant e să vezi că omul ține să-și maculeze bunul nume pe care și l-a făcut odată, preconizând, azi, o „întoarcere a armelor”, un amețitor viraj geopolitic.

Comuniștii vor să tracteze Republica Moldova în Uniunea Rusia-Kazahstan-Belarus, Europa nu-i mai interesează (nu i-a interesat niciodată). Logica lor e limpede, sunt din alt film. Dar pe dl Lupu chiar nu-l înțelegem. Cum se împacă programul proeuropean al PD-ului din campanie cu ideologia revanșardă a comuniștilor? Când a fost sincer dl Lupu, atunci când se afla într-o coaliție prooccidentală sau acum, când vrea să facă joncțiunea cu Voronin, cel care l-a insultat în ultimul hal? Dl Lupu nu obosește să vorbească, mai nou, despre valori și principii, dar nu am auzit din gura domniei-sale niciun principiu enunțat, nicio valoare articulată. În ce crede dl Lupu: în democrație sau în totalitarism, în separarea puterilor în stat sau în „verticala puterii”, în presa liberă sau în presa controlată politic? În justiție independentă sau în procese rezolvate la telefon? Crede în economie de piață sau în afaceri subterane de tip mafiot? În Europa sau în Kîrgîzstan, în limba română sau în limba „moldovenească”?... Dacă ar avea curajul să răspundă, franc, la aceste simple întrebări care definesc identitatea unui lider politic în partea noastră de lume, Marian Lupu ar scăpa mai ușor de dileme și ar scuti Republica Moldova de accese de stenocardie.

Ca parte a unei alianțe prooccidentale, Partidul Democrat s-ar fi cuvenit să disloce PCRM de pe scena politică, ocupându-și locul

legitim, de exponent al stângii europene în Republica Moldova. Din păcate, nu a reușit, deși a cheltuit o grămadă de bani în campanie. Intrând în cârdășie cu Partidul Comuniștilor, PD se condamnă la dispariție. Asta vrea dl Lupu? Nu-i mai pasă de formațiunea pe care, cândva, a salvat-o? Refuz să cred că deciziile în Partidul Democrat, cum zice presa, le ia o altă persoană... Bine, și dacă ar fi adevărat, dl Vlad Plahotniuc la ce visează? Are averi destule. Mai vrea un jeep? Să facem noi, cetățenii, o chetă ca să-și ia dl Plahotniuc un jeep „ultimul răcnet”, cu care să circule pe drumurile desfundate ale Basarabiei, pentru că dacă se aliază cu Voronin, nu vor mai fi bani de șosele. Marian Lupu se va alege măcar cu niște funcții, noi, cetățenii, vom rămâne cu principiile domniei-sale.

Adevărul,
10 decembrie 2010

Cenzură în Moldova europeană?

Ai fi zis că e vorba de *Mein Kampf*. Ba bine că nu! E o carte nevinovată, care le povestește copiilor, într-o manieră afabilă și jucăușă, prin recursul la pilde și istorioare cu tâlc, despre iubirea, despre afecțiunea dintre oameni și despre felul cum apar pruncii pe lume. *Sexul povestit celor mici* este versiunea în limba română a unei celebre lucrări, elaborată de specialiști ai Institutului pentru Studierea Sexualității și Cuplului de la Barcelona.

După șocul acuzat de cenzura guvernamentală, rațiuni de ordin financiar, pesemne, vor fi descrețit fruntea responsabililor de la Prut Internațional. Nimic nu vinde mai bine decât scandalul. Și dacă după 6 ani de la apariție cu greu mai găsești în librării exemplare ale ostracizatei cărți, lansarea unui nou tiraj va fi pentru editură o afacere extrem de profitabilă.

Scandalul provocat de interzicerea volumului *Sexul povestit celor mici* s-a dovedit o soluție rentabilă și pentru opinia publică,

exasperată de lentoarea negocierilor postelectorale. Deveniserăm prea încrâncenați, prea nevrotici, prea ipohondri, ajunsese să credem că nu mai există subiecte și preocupări demne de interes, în afara dilemei: „a fi sau a nu fi o coaliție prooccidentală în R. Moldova”? Am încercat și eu să-mi astâmpăr sentimentul fatalității – acea „ștafetă otrăvită” pe care generații succesive și-o transmit, una alteia, în Basarabia –, dar n-am prea izbutit, recunosc.

Decizia de a scoate din circuitul public o carte de educație sexuală pentru copii, decizie înlocuită ulterior cu restricții de difuzare, exercitate sub controlul Internelor (iată o activitate în care ministrul Catan își poate demonstra eficiența!), a fost adoptată de premierul Filat sub presiunea Mitropoliei Moldovei. Biserica Ortodoxă vorbește pe un ton apodictic, amenință cu flăcările iadului. Instituția arondată Patriarhiei Ruse a uitat să-și ridice glasul împotriva gealaților în uniforme, care îi torturau pe tinerii arestați în noaptea de 7 aprilie 2009, în schimb o face pe gardianul inocenței infantile, după ce tot ea a acordat „servicii de companie” unor veleitari politici, umplând R. Moldova cu panouri indecente.

Discursul acestor clerici confirmă o societate lașă, ipocrită și intolerantă, ale cărei moravuri sălbătice nici măcar o guvernare declarat proeuropeană nu i le poate eradica. Din contră!

Cine a vrut să-l compromită pe Vlad Filat? Nu ar fi timpul, ne întrebăm, să-și revizuiască lista de consilieri? După gafa de anul trecut, când guvernul domniei-sale a avut o reacție prea moale față de vandalizarea menorei evreiești de către un grup de fanatici ortodocși de la Chișinău, interzicerea unei cărți de educație pentru copii nu-i servește deloc profilul de om politic cu vederi democratice.

Adevărul,

17 decembrie 2010

Schimbarea la scriitori

I-am auzit de multe ori pe intelectuali vorbind cu năduf despre electoratul moldovean – conservator, indolent, „greu de cap”, infantil. Poporul ne trage înapoi, pe noi, minoritatea luminată, cea care știe ce „culoare” poartă fericirea națională. E un refren vechi, transformat de mulți într-o scuză, când nu, într-un subterfugiu al eschivei.

Ei bine, de aproape două luni la Uniunea Scriitorilor din Chișinău se joacă o piesă care infirmă acest lamento, împingându-i pe „directorii de conștiință” basarabeni în banca unor restanțieri ridicoli. La o Adunare generală, prost organizată, președintele Uniunii Scriitorilor, dl Mihai Cimpoi (cu o vechime de aproape 20 de ani în această funcție), a pierdut alegerile în fața contracandidatului său, dl Arcadie Suceveanu, care i-a fost mână dreaptă (vicepreședinte) în toată această perioadă. Perdantul (diferența dintre cei doi a fost de 13 voturi – număr cu ghinion!) a invocat niște vicii de procedură și existența unor buletine de vot nevalabile. Prin urmare, dl Cimpoi a refuzat să-și recunoască înfrângerea.

Împotriva a ceea ce pretinde academicianul Mihai Cimpoi și suporterii domniei-sale, Ministerul Justiției a confirmat legalitatea Adunării generale și validitatea alegerii noii conduceri (președinte și Consiliu). Până aici, istoria neverosimilei schimbării de la Uniunea Scriitorilor din Moldova (USM) ar putea părea una destul de banală. Însă absurdul și grotescul trebuiau să-și facă intrarea. Mihai Cimpoi nu s-a mulțumit să conteste în instanță rezultatele Adunării generale, ci a decis să bage o intrigă polițistă în „trama” cam searbădă a vieții scriitoricești. Domnul academician a sigilat, a doua zi după alegeri, biroul președintelui, anticamera și cabinetul directorului de programe de la USM, Valeriu Matei, anunțându-i pe ceilalți că se deplasează în teritoriu, acolo unde (așa cum a declarat pentru presă) ar trebui să se afle scriitorii, pentru a lupta cu comuniștii și a promova „schimbarea până la capăt”. De atunci

încoace – Adunarea generală a avut loc pe 28 octombrie 2010 – domnul Cimpoi nu a mai trecut pe la biroul său, uşile au rămas ferecate, ceea ce împiedică activitatea normală a instituţiei. Situaţia se va rezolva cumva, însă imaginea pătată a Uniunii Scriitorilor nu va putea fi spălată printr-o decizie judecătorească. Morala acestei istorii încapă într-o întrebare: cum să mai interpretezi credibil „aria schimbării”, dacă tu însuţi nu admiti ideea că schimbarea îţi va afecta, la un moment dat, propriul statut?... Păcat. Ar putea fi o şansă pentru destinul tău de creator, şansă pe care o ignori din teamă şi vanitate.

Adevărul,
23 decembrie 2010

Despre „onoarea” bogaţilor

Când am fost întrebat de un cunoscut jurnalist român, în ajunul alegerilor parlamentare anticipate, ce cred despre soarta votului din 28 noiembrie 2010, mi s-a părut potrivit să-i ofer un răspuns mai degrabă sceptic: mi-e teamă, i-am spus, că vom avea de ales între bolşevici şi oligarhi. Bolşevicii sunt o echipă de „paraşutişti”, îi ştim prea bine: vor trece cu şenilele peste valorile noastre naţionale. Cu oligarhii te mai poţi înţelege dacă le oferi nişte garanţii, în schimbul legalizării unor afaceri, al ieşirii lor din economia subterană (am zis „subterană”, nu „tenebră”! – un termen agramat, pe care sunt consternat să-l aud din gura unor persoane cu pretenţii de intelectuali). Oligarhii ar putea susţine orientarea prooccidentală a Basarabiei, evident, nu din dragoste de Voltaire şi Max Weber, ci pentru că şi-ar vedea, de bună seamă, într-un sistem de tip vestic asiguraţi banii şi pedigriul familiei.

Viaţa după model rusesc pentru îmbogăţirii tranziţiei este foarte anevoioasă, somnul neliniştit, bodyguarzii excesiv de costisitori. Ca să supravieţuieşti într-o astfel de lume, trebuie să cotizezi la

pușculița Clanului conducător – cel ce împarte „zonele de vânătoare” bogaților și falsul discurs egalitarist amărăților care compun electoratul de bază. Sunt convins că dacă sunt adevărați capitaliști, adică producători de plusvaloare și nu delapidatori ai patrimoniului public, „oligarhii moldoveni independenți”, indiferent de originea obscură a primului lor milion, vor fi bucuroși să dea socoteală pentru toate miliardele ulterioare, doar pentru a nu se trezi într-o zi cu un ordin de naționalizare sau cu procese de tip stalinist, din cele ce l-au înfundat pe Hodorkovski la Moscova.

Suntem, am impresia, în episodul 3 din „Nașul”, în care familia Corleone, după ce și-a strâmtorat sau chiar deplasat adversarii spre țărâmurii „mai fericite”, începe să-și dorească o respectabilitate socială, creează fundații caritabile, profesează mecenatul, își trimite copiii la Harvard și Berkley. Azi, tinerii vlăstari ai pistolarilor de altădată zâmbesc, larg, în fața camerelor de luat vederi, urcă, sprinten, treptele unor imobile luxoase, afișează ținute de weekend, dezinvolve, cu pulovere scumpe de cașmir strecurate sub sacouri elegante și, culmea!, știu să facă acorduri gramaticale corecte.

Evident, schițez un portret generic, orice asemănare cu personaje concrete din actualitatea moldovenească este pur întâmplătoare... Nu cred într-o societate austeră precum cea a spartanului Licurg, în care bogații și săracii sunt chemați să mănânce laolaltă din blidul de linte comunitar. Îmi doresc o Moldovă în care oamenii avuți să fie garanții stabilității democratice și ai prosperității naționale, nu „rechini” care își împart, hulpav, trupul din ce în ce mai vlăguit al țării.

Adevărul,
2 ianuarie 2011

Republica Moldova e un loc al conspirațiilor. Stat slab, identitate incertă, politicieni șantajabili, rețele de influență ocultă, care au supraviețuit colapsului imperiului sovietic. Nimic nu e sigur, nimic nu e cert, după scurte intervale de resurrecție a speranței, recădem în entropia noastră... constitutivă.

Răul e puternic și stabil, întrucât se hrănește din instinctele primare ale individului, din barbaria sa originară. Binele e mai degrabă excepția, un produs cultural, o floare în glastră, greu de crescut, ușor de strivit... Nu s-a liniștit bine ecoul petardelor de Revelion, n-am apucat să ne bucurăm de reconstituirea Alianței pentru Integrare Europeană (ediția a II-a), că au și început să curgă scenariile groazei. Se zvonește că, după ce va fi ales șef al statului, Marian Lupu va rupe acordul semnat cu PL și PLDM și va face coaliție cu Voronin. Acesta ar fi fost prețul pe care l-a negociat cu comuniștii, pentru a obține fotoliul de președinte.

Persoana care îmi descria acest complot sinistru părea foarte convinsă de ceea ce spune, iar pe mine mă cuprindea mânia. De unde plăcerea asta de a macula, de unde ispita de a dizolva într-o baie de suspiciune otrăvită începuturile unei lumi mai bune? De ce n-ar fi așteptat interlocutorul meu măcar sfârșitul sărbătorilor de iarnă, de ce nu ne-ar fi lăsat iluziile intacte?... Eram supărat, recunoșteam în sinea mea caracterul plauzibil al teoriei sale, de parcă vorbele pe care le rostea ar fi avut puterea să modeleze realitatea, să-i dea o formă imposibil de eludat.

Scenariile catastrofice găsesc un teren prielnic la moldoveni, întrucât le exploatează disponibilitatea pentru eșec și, pe cale de consecință, „cheamă”, provoacă eșecul, chiar și atunci când nu ar exista premise pentru asta, când argumentele rațiunii ar sugera contrariul. Și anume faptul că Marian Lupu – omul care i-a împiedicat de două ori pe comuniști să revină la putere – nu poate încheia o asemenea abjectă înțelegere cu ei. Ce om politic responsabil, de

dragul unui post provizoriu, s-ar compromite profund și iremediabil? Nimeni nu va mai da un ban pe detenta-i... prezidențiabilă și pe pronunția sa muntenească.

În Moldova bântuie tot felul de zvonuri, cu cât mai proaste, cu atât mai verosimile. Și nu contează că cineva le lansează în mod voit, sau doar că ideea conspirației, la care m-am referit, ar exprima neîncrederea multora în actualul președinte al parlamentului. Nu știu ce-ar spune dl Lupu despre aceste nedemne speculații, dar e sigur că le-ar respinge. Din aceeași credință, paradoxală, în forța cuvântului care întemeiază realitatea.

Adevărul,
9 ianuarie 2011

Lecția Poloniei

Agencia Reuters a difuzat ieri o știre potrivit căreia raportul final al anchetei efectuate de autoritățile rusești pe marginea accidentului aviatic de la Smolensk, din 10 aprilie 2010, în care au murit 96 de oficiali polonezi, inclusiv președintele Lech Kaczyński și soția sa, îi face integral responsabili pe piloții avionului, care ar fi ignorat avertismentele emise de turnul de control. Comandan-tul echipajului ar fi luat decizia eronată de a ateriza la insistențele politicianilor de la bord, în speță ale președintelui.

În lunile care s-a scurs după „cel de-al doilea dezastru de la Katîn”, autoritățile de la Varșovia au subliniat în repetate rânduri că, în pofida suspiciunilor ce planează asupra circumstanțelor accidentului, Polonia trebuie să continue dialogul cu Rusia.

Valul de sinceră compasiune din partea rușilor simpli față de tragedia poloneză oferea celor două părți nesperata ocazie să-și depășească divergențele istorice. Dar cum poți avea un dialog normal cu o țară care nu-ți împărtășește valorile?, m-am întrebat, ascultând îndemnul polonez la reconciliere. Nu înseamnă să în-

chizi ochii asupra fărădelegilor pe care le săvârșește această putere străină și, în consecință, să-i accepți comportamentul incorect, tendențios în raporturile bilaterale? Ce câștiguri vei extrage din renunțarea, selectivă, la propriile principii?...

O falie geopolitică se întinde de la Marea Baltică la Marea Neagră, o plajă a confruntării dintre valori profund divergente: libertate versus autoritarism, drepturile omului versus „înaltele” rațiuni de stat. În Belarus, dictatorul Lukașenka a arestat chiar în noaptea alegerilor sute de oameni care protestau împotriva fraudării scrutinului.

În Rusia, poliția i-a reținut pe mai mulți lideri ai Opoziției, între care pe Nemțov și Iașin, ieșiți la un miting autorizat la Moscova, pe 31 decembrie. Cei doi încercau să atragă atenția regimului Putin să-și respecte propria Constituție, așa cum făceau în anii '80 militanții cehoslovaci din Charta 77. Liberalii ruși au fost condamnați la mai multe zile de detenție pentru o pretinsă încălcare a ordinii publice.

La Kiev, spațiul libertății de exprimare se restrânge rapid, iar fostul premier Iulia Tîmoșenko se află în arest la domiciliu, fiind acuzată de deturnare a banilor publici – o acțiune de răfuială politică, instrumentată de regimul Ianukoviči.

Polonia a trebuit să adere la NATO și UE, ba mai mult, să ajungă o voce importantă în aceste organizații, ca să audă, în sfârșit, scuzele Moscovei pentru masacrul de la Katîn, dar chiar și așa mai are de înfruntat nenumărate șicane și perfidii – ultimul raport al anchetatorilor ruși este puternic contestat la Varșovia. Doar implicarea unor experți internaționali ar fi limpezit datele cumplitei tragedii din aprilie trecut.

Basarabia se află și ea, din nefericire, pe linia de ruptură dintre Est și Vest, în prizonieratul geopolitic al Rusiei. Ce speranțe putem avea, bunăoară, ca ziua de 28 iunie 1940 să fie recunoscută de fostul imperiu drept zi a ocupației sovietice? Ce-ar trebui să facă R. Moldova pentru ca dialogul cu Rusia să

nu mai fie un discurs al umilintei unilaterale?... Probabil, mai întâi să se împace cu sine însăși și să devină o națiune solidară, așa cum sunt polonezii.

Adevărul,
16 ianuarie 2011

Dosarele toxice

Ioan Groșan este un scriitor talentat pe care l-am apreciat întotdeauna. Primele sale cărți de proză, *Caravana cinematografică* și *Trenul de noapte*, cu o circulație clandestină la Chișinău în anii '80, când literatura română era interzisă, s-au bucurat de un succes remarcabil în rândul scriitorilor optzeciști de la noi.

De aceea, dezvăluirile din ultimul timp despre colaborarea lui Ioan Groșan cu Securitatea ceaușistă m-au tulburat. Nu știu cât de grav este acest „nou caz”, despre care a scris chiar ziarul „Adevărul”, întrucât îi lipsesc destule file pentru a ne da seama de amploarea lui, dar ceea ce constat o dată în plus, după mai multe „dezvăluiri” similare, legate de nume ilustre ale literaturii române (Doinaș, Marino, Iorgulescu, Uricaru ș.a.), este principiul amatoristic, improvizat și selectiv, am impresia, de demascare a poliției politice comuniste. Sunt deconspirați informatorii din mediile intelectuale – mulți dintre ei forțați să semneze un angajament sub tortură, în pușcărie, sau șantajați la o vârstă fragedă –, și nu sunt trași la răspundere „arhitecții” sistemului infernal. Asta nu înseamnă, mă grăbesc să afirm, că ar trebui absolviți de păcate cei care au colaborat și au scris note informative, făcând rău semenilor lor. Însă disproporția deconspirărilor între cele două categorii – turnători și ofițeri/racolatori – este izbitoare. De aceea, „revelațiile” care vin acum dinspre dosarele Securității mi se par toxice, pentru că nu instaurează adevărul, cum ne-am fi așteptat, ci au menirea mai degrabă să îngroașe întunericul în zona cea mai abjectă a represiunii comuniste.

În Republica Moldova procesul deconspirării nici măcar nu a început, iar situația politică actuală nu ne promite că lucrurile se vor schimba prea curând. Nu există nici voință printre politicieni, nici bază legislativă (o lege a accesului la dosare și un mecanism de lustrare), dar, mai ales, lipsește „obiectul muncii” – arhiva fostului KGB, transferată la Moscova via Tiraspol, cum pretind responsabilii de la SIS. Această stare de fapt creează un teren propice pentru diversiuni și manipulări, iar „scurgerile de informație”, interesate, sunt folosite pentru discreditarea adversarilor politici și a oamenilor de cultură incozi. În aceste condiții, după opinia mea, „hârtia de turnesol”, relevantă pentru identificarea foștilor agenți, este observarea atentă a faptelor lor de după 1990. Întrucât cei care au fost în solda regimului sovietic și-au continuat opera malefică de anihilare a spiritului românesc și a valorilor democratice în Moldova independentă – în partide, în mass-media, în instituțiile statului.

Când se vor descoperi și deschide, dosarele Securității în Republica Moldova vor trebui citite cu prudență și responsabilitate. În caz contrar, vorba lui Adam Michnik, riscăm să facem din arhiva Securității – redactată după bunul plac al slujitorilor ei – criteriul unic al adevărului și al conduitei morale. Adică să-i oferim KGB-ului o a doua victorie asupra noastră, după colapsul URSS.

Adevărul,
4 februarie 2011

Vin americanii?

Este întrebarea ce a frământat milioane de români după cel de-Al Doilea Război Mondial. Cu trupele sovietice în țară, cu Basarabia și nordul Bucovinei reanexate de Stalin, cu sovromurile storcând bogăția națională, cu elitele politice și culturale exterminate, românii au nutrit această speranță lungi decenii.